

І. А. ГОЛОВАНОВА¹, Ю. О. МОЧАЛОВ²

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДИТЯЧОМУ НАСЕЛЕННЮ ГІРСЬКОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ЗОНИ

¹ВНЗ «Полтавський державний медичний університет», м. Полтава, Україна²ВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

Мета: дослідити та проаналізувати особливості організації стоматологічної допомоги дитячому населенню гірської географічної зони проживання.

Матеріали і методи. Використано бібліосемантичний метод, медико-статистичний метод, методи структурно-логічного аналізу та узагальнення. Матеріалами дослідження стали дані галузевої статистичної звітності по Закарпатській області та наукові інформаційні джерела за темою дослідження.

Результати. Негативними детермінантами формування стоматологічного здоров'я дітей гірської географічної зони є природний дефіцит фтору і йоду, незбалансоване їх харчування, низький рівень санітарної культури та прихильності батьків до профілактики стоматологічних захворювань, низький рівень доступності до лікарів-стоматологів дитячих і недостатній рівень доступності до необхідного асортименту засобів гігієнічного догляду за порожниною рота в дітей. При цьому комплексна стоматологічна допомога дитячому населенню в гірській географічній зоні проживання не є пріоритетною для системи охорони здоров'я в умовах її реформування.

Висновок. В умовах реформування системи охорони здоров'я України при формуванні територіальних громад, враховуючи особливості детермінант забезпечення стоматологічного здоров'я дитячого населення, необхідна консолідація дій усіх зацікавлених сторін із прийняттям територіальних цільових програм збереження та зміцнення стоматологічного здоров'я дітей.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: діти; гірська географічна зона; стоматологічне здоров'я; стоматологічна допомога; профілактика; особливості; територіальні громади; реформа охорони здоров'я.

Проведений аналіз доступних інформаційних джерел показав незадовільний стан гігієни порожнини рота українських дітей усіх вікових груп [10] та вказує на зростання стоматологічної патології і, найперше, поширеності та інтенсивності карієсу серед дитячого населення [15, 17]. Стоматологічне здоров'я дітей в Україні на сучасному етапі розвитку суспільства характеризується зростанням питомої ваги факторів ризику формування і розвитку основних стоматологічних захворювань та їх значним поширенням [2, 7].

Передусім це стосується регіонів окремих географічних зон із складними фізичними й соціальними умовами проживання та природним дефіцитом важливих для формування стоматологічного здоров'я мікро- та макроелементів [9]. До таких географічних зон належить і Закарпатська область, майже 75 % території якої займає гірська місцевість, та оскільки вона розташована в зоні природного дефіциту фтору та йоду [4, 6]. За даними проведених епідеміологічних досліджень, поширеність карієсу в Закарпатській області знаходиться в межах 92–99 % та є максимально високою. Так, проведені епідеміологічні дослідження стоматологічного статусу в 4203 дітей гірської географічної зони проживання Закарпатської області виявили, що поширеність карієсу тимчасових зубів у дитячого населення становить 98,3 % при інтенсивності 14,9; постійних зубів – 91,4 %, при інтенсивності 11,3 [1, 5]. Відмічається також недостатній рівень гігієни порожнини рота і зубів

у дітей та низький рівень їх звернень із метою профілактики каріозних уражень зубів [14].

За даними проведеного аналізу наукової літератури, після карієсу на другому місці в структурі стоматологічних захворювань знаходяться ураження тканин пародонта [12], а третє місце займають зубощелепні аномалії [8]. При цьому їх рівні значно вищі, ніж у дітей низинної географічної зони проживання.

При цьому необхідно зазначити, що в країнах Європи з подібними умовами, наприклад у Швейцарії та Словаччині, багато років діють державні цільові профілактичні програми зі значною медичною ефективністю [16]. Так, результатом проведення організаційно-профілактичних заходів у Словаччині стало зниження інтенсивності карієсу постійних зубів у дітей у п'ять разів [18].

Актуальність дослідження посилюється необхідністю виконання Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення надання медичної допомоги», яким визначено наступні кроки з реформування системи охорони здоров'я країни з формуванням госпітальних округів [13].

Мета роботи: дослідити та проаналізувати особливості організації стоматологічної допомоги дитячому населенню гірської географічної зони проживання.

Матеріали і методи. Використано бібліосемантичний метод, медико-статистичний метод, методи структурно-логічного аналізу та узагальнення. Матеріалами дослідження стали дані га-

лузевої статистичної звітності по Закарпатській області та наукові інформаційні джерела за темою дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення.

У Закарпатській області 214 населеним пунктам надано статус гірських. Основним критерієм надання такого статусу є розташування населеного пункту на висоті 400 метрів та вище над рівнем моря.

Безпосередній вплив на розвиток системи охорони здоров'я країни має адміністративно-територіальна реформа із формуванням територіальних громад, які отримують базове фінансування і забезпечують населення встановленим переліком послуг, зокрема послуг із охорони здоров'я. В Закарпатській області сформовано 64 територіальні громади.

Що стосується умов проживання населення, то проведений аналіз доступних інформаційних джерел дозволив встановити, що в гірській географічній зоні області ґрунтові дороги, які є практично не прохідними у зимовий, весняний і осінній періоди, становлять 496,4 км (20,9 % загальної протяжності доріг); дороги з частковим асфальтним покриттям, які в зазначений період є умовно прохідними, становлять 1482,6 км (62,6 % загальної протяжності доріг). Крім того, було з'ясовано, що з 23 (10,8 % від загальної кількості) населених пунктів, в яких проживають діти, до населених пунктів, в яких працює лікар-стоматолог, щоденне пряме громадське транспортне сполучення наявне з 20,7 % населених пунктів. Дане вказує на умовну територіальну доступність стоматологічної допомоги для дітей гірської географічної зони проживання, особливо в зимовий, весняний та осінній періоди.

Наступним кроком було проаналізовано спроможність системи охорони здоров'я області до надання стоматологічної допомоги дитячому населенню. В ході проведеного аналізу було встановлено, що посади лікарів-стоматологів дитячих введени в області тільки в комунальних закладах охорони здоров'я (ЗОЗ), при цьому в ЗОЗ гірської географічної зони посади лікарів-стоматологів дитячих не введени. Всього в ЗОЗ області введено 11,5 посади лікарів-стоматологів дитячих з рівнем їх укомплектування 100 %. При цьому жоден із лікарів-стоматологів, що надають допомогу дорослому населенню, не пройшов спеціалізацію з надання стоматологічної допомоги дітям. Крім того, необхідно зазначити, що ні одна територіальна громада області не створила умов для забезпечення дітей стоматологічною допомогою, спеціалізованою допомогою.

Високоспеціалізована стоматологічна допомога надається населенню в обласній клінічній стоматологічній поліклініці. До штатного розпису обласної клінічної стоматологічної поліклініки введено шість посад лікарів-стоматологів дитячих, з рівнем їх укомплектованості 100 %.

У ході реформування системи охорони здоров'я в області набула свого розвитку система первинної медико-санітарної допомоги з достат-

нім рівнем забезпечення лікарями загальної практики – сімейними лікарями, в тому числі в гірській географічній зоні. Але лікарі загальної практики – сімейні лікарі не надають медичну допомогу при захворюваннях стоматологічного профілю.

В умовах інтенсивного розвитку приватного сектора надання стоматологічної допомоги встановлено, що в області не зареєстровано приватних лікарів-стоматологів із надання медичної допомоги дитячому населенню.

Отримані результати дослідження вказують на неспроможність існуючої системи охорони здоров'я в області забезпечити дитяче населення гірської географічної зони проживання стоматологічною допомогою.

В плані організації стоматологічної допомоги, особливо її профілактичної складової, важливе значення мають детермінанти формування стоматологічного здоров'я дітей, особливо з негативною дією, щоб запровадити заходи з мінімізації їх негативного впливу на територіальному та індивідуальному рівнях. Такі наукові роботи опубліковано [11]. Їх автор вказує, що найважливішими детермінантами для гірської зони Закарпаття є такі: сільський житель гірської географічної зони (ВР – 1,574; ДІ 95 % (2,621–8,514), ВШ – 4,723); батьки-трудова мігранти (ВР – 0,806; ДІ 95 % (1,576–5,256), ВШ – 2,878); територіальна недоступність лікаря-стоматолога (ВР – 1,283; ДІ 95 % (2,144–6,910), ВШ – 3,849); не відвідує щорічно лікаря-стоматолога з профілактичною метою (ВР – 0,952; ДІ 95 % (1,766–5,801), ВШ – 3,201); нераціональне харчування (ВР – 1,086; ДІ 95 % (1,818–5,841), ВШ – 3,259); невикористання зубних паст зі збільшеним вмістом фтору (ВР – 1,327; ДІ 95 % (2,593–8,662), ВШ – 4,739); непоінформованість (недостатня інформованість) з правил догляду за порожниною рота в дітей (ВР – 1,161; ДІ 95 % (1,526–4,711), ВШ – 2,682). Крім цього доведеним і загальноновизнаним є те, що в гірській географічній зоні є природний низький вміст фтору та високий рівень загальної жорсткості питної води, незалежно від способу водопостачання, що є негативним природним фактором формування стоматологічного здоров'я дитячого населення.

Наведені дані наукових досліджень мають стати підґрунтям для формування профілактичних програм збереження стоматологічного здоров'я в дітей гірської географічної зони проживання. Але ні на обласному рівні, ні на рівнях адміністративних територій та територіальних програм подібних програм не існує.

При цьому науковці Ужгородського національного університету за участі організаторів охорони здоров'я області розробили методичні рекомендації «Забезпечення дітей, які проживають у гірській географічній зоні, стоматологічною медичною допомогою» [3], в яких представлено розроблену функціонально-організаційну модель забезпечення дітей, що проживають у гірській географічній зоні, стоматологічною медичною до-

помогою, яка включає владні структури всіх рівнів управління та інші сектори: системи охорони здоров'я, освіти, громадського здоров'я, мережу аптек, торговельну мережу. Для кожного учасника процесу визначено завдання та функції, з оцінкою ефективності впровадження за визначеними індикаторами. *Центральним елементом моделі, що орієнтована на пацієнта, виступають діти та батьки дітей, які проживають у гірській географічній зоні. Стратегічним напрямом моделі є забезпечення високого рівня стоматологічного здоров'я дітей. Тактичним напрямком моделі визначено забезпечення дітей гірської географічної зони проживання комплексною, доступною та якісною стоматологічною допомогою, а також формування у названих контингентів мотивованого відповідального ставлення до збереження стоматологічного здоров'я. Впровадження в*

практику охорони здоров'я області даних методичних рекомендацій дає змогу усунути існуючі недоліки при наданні стоматологічної допомоги дитячому населенню і підвищити її доступність та ефективність.

Висновок

В умовах реформування системи охорони здоров'я України при формуванні територіальних громад, враховуючи особливості детермінант забезпечення стоматологічного здоров'я дитячого населення, необхідна консолідація дій усіх зацікавлених сторін із прийняттям територіальних цільових програм збереження та зміцнення стоматологічного здоров'я дітей.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із вивченням впливу війни з РФ на стан стоматологічного здоров'я населення різних регіонів країни.

Список літератури

1. Безвушко Е. В. Взаємозв'язок карієсу зубів, захворювань тканин пародонта та зубощелепних аномалій у дітей шкільного віку Львівської області / Е. В. Безвушко, Н. Л. Чухрай, Т. Г. Гутор // Практична медицина. – 2010. – Т. 16 (1). – С. 35–40.
2. Безвушко Е. В. Стоматологічна захворюваність дітей, які проживають на різних за екологічним станом територіях, та обґрунтування диференційованої профілактики уражень твердих тканин зубів : автореф. дис. доктора мед. наук / Е. В. Безвушко. – Львівський національний медичний університет ім. Д. Галицького, 2013.
3. Забезпечення дітей, які проживають в гірській географічній зоні, стоматологічною медичною допомогою : метод. рек. / Г. О. Слабкий, І. М. Рогач, А. О. Пшеничний, А.-М. М. Пішковці. – Ужгород, 2021. – 26 с.
4. Клітинська, О. В. Аналіз дослідження мікроелементного складу волосся у дітей, які проживають у біогеохімічному регіоні з мікроелементозами фтору та йоду / О. В. Клітинська, Н. В. Бутрій // Вітчизняна та світова медицина: вимоги сьогодення. – Дніпропетровськ, 2013.
5. Клітинська О. В. Аналіз стану твердих тканин зубів у дітей, які проживають в умовах біогеохімічного дефіциту фтору та йоду / О. В. Клітинська // Актуальні питання стоматології сьогодення. – Тернопіль, 2010.
6. Клітинська О. В. Аналіз якості контролю за індивідуальною гігієною порожнини рота школярів, які проживають в умовах мікроелементозів фтору та йоду / О. В. Клітинська, А. А. Васько // Молодий вчений. – 2014. – № 5. – С. 164–166.
7. Клітинська О. В. Оцінка стоматологічного статусу дітей 6–7 років, які постійно проживають в умовах біогеохімічного дефіциту фтору та йоду / О. В. Клітинська, А. В. Стішковський, Н. В. Гасюк // Україна. Здоров'я нації. – 2019. – № 3. – С. 43–50.
8. Костенко Є. Я. Поширеність та структура зубощелепних аномалій у дітей Закарпатської області / Є. Я. Костенко, В. С. Мельник // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Медицина». – 2016. – Т. 1 (53). – С. 102–105.
9. Кривенко Л. С. Морфофункціональні особливості стану м'яких тканин ротової порожнини при моделюванні атопічної патології / Л. С. Кривенко, В. В. Гаргин, Р. С. Назарян // Актуальні проблеми сучасної патологічної анатомії : матеріали наук.-практ. конф. – К., 2017.
10. Павленко О. В. Стоматологічна допомога в Україні: основні показники діяльності за 2008–2018 роки : довідник / О. В. Павленко, І. П. Мазур. – Подіум, 2016.
11. Пішковці А.-М. М. Характеристика детермінант формування стоматологічного здоров'я дитячого населення гірської географічної зони Закарпаття / А.-М. М. Пішковці // Materials of the 75th final scientific conference for the teaching staff 24 of Uzhhorod National University Medical Faculty № 2 (February 22–26, 2021). – Ужгород, 2021. – С. 10–14.
12. Поворознюк В. В. Структурно-функціональний стан зубів і пародонта у дітей, що проживають у різних регіонах України / В. В. Поворознюк, І. В. Задорожна, Т. Д. Павлюк // Вісник стоматології. – 2011. – № 4. – С. 105–106.
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги : Закон України від 2022 р. № 2347-IX.
14. Смоляр Н. І. Оцінка визначення ступеня активності карієсу зубів у дітей шкільного віку як одного із показників санації / Н. І. Смоляр, Н. Л. Чухрай // Вісник стоматології. – 2012. – № 4. – С. 97–100.
15. Смоляр Н. І. Стоматологічне здоров'я дітей, проблеми, перспективи / Н. І. Смоляр, Е. В. Безвушко, Н. Л. Чухрай // Матеріали 3 Пан-Європейського стоматологічного конгресу. – К., 2009.
16. Чухрай Н. Л. Оцінка стану твердих тканин зубів у дітей з бронхіальною астмою в світлі нового індексу ВООЗ – Significant Index of Caries / Н. Л. Чухрай, С. Є. Лещук // Вісник стоматології – 2019. – Т. 107 (2). – С. 54–57.
17. Efficiency estimation of using phased program of caries prevention in children domiciled in Transcarpathian region / О. В. Klitynska, Y. Kostenko, Y. A. Mukhina [et al.] // Acta stomatologica Naissi. – 2016. – Vol. 32 (74). – P. 1635–1649.
18. Následky parafunkcií zubov u jedinců z doby bronzové / E. Kovalová, A. Eliašová, D. Jordan, L. Lenzová // Dental Care. – 2008. – P. 23–26.

References

1. Bezvushko, E.V., Chukhray, N.L., & Hutor, T.H. (2010). Vzayemozvyazok kariyesu zubiv, zakhvoryuvan tkanyn parodonta ta zuboshchelepykh anomalii u ditey shkilnoho viku Lvivskoyi oblasti [Relationship between dental caries, periodontal tissue diseases, and maxillofacial anomalies in school-aged children of Lviv region]. *Praktychna medytsyna – Practical Medicine*, 16(1), 35-40 [in Ukrainian].
2. Bezvushko, E.V. (2013). Stomatolohichna zakhvoryuvanist ditey, yaki prozhyvayut na riznykh za ekolohichnym stanom terytoriyakh, ta obgruntuvannya dyferentsiyovanoi profilaktyky urazhen tverdikh tkanyn zubiv [Dental morbidity of children living in territories with different environmental conditions, and justification of differentiated prevention of lesions of hard tissues of teeth]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Lviv: D. Halytskyi LNMU [in Ukrainian].
3. Slabkyy, H.O., Rohach, I.M., Pshenychnyy, A.O., & Pishkovtsi, A.-M.M. (2021). Zabezpechennya ditey, yaki prozhyvayut v hirskiy heohrafichnyy zoni, stomatolohichnoyu medychnoyu dopomohoyu [Provision of dental care for children living in a mountainous geographical area]. *Uzhhorod* [in Ukrainian].
4. Klitynska, O.V., & Butriy, N.V. (2013). Analiz doslidzhennya mikroelementnoho skladu volossya u ditey, yaki prozhyvayut u bioheokhimichnomu rehioni z mikroelementozamy ftoru ta yodu [Analysis of the microelement composition of hair in children living in a biogeochemical region with microelementosis of fluorine and iodine]. *Vitshychnyana ta svitova medytsyna: vymohy sohodennya – Domestic and world medicine: requirements of the present*. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
5. Klitynska, O.V. (2010). Analiz stanu tverdikh tkanyn zubiv u ditey, yaki prozhyvayut v umovakh bioheokhimichnoho defitsytu ftoru ta yodu [Analysis of the state of hard dental tissues in children living in conditions of biogeochemical fluorine and iodine deficiency]. *Aktualni pytannya stomatolohiyi siodennia – Actual Issues of Today's Dentistry*. Ternopil [in Ukrainian].
6. Klitynska, O.V., & Vasko, A.A. (2014). Analiz yakosti kontrolyu za indyvidual'noyu hihienoyu porozhnyny rota shkolyariv, yaki prozhyvayut v umovakh mikroelementoziv ftoru ta yodu [Analysis of the quality of control over individual oral hygiene of schoolchildren living in conditions of microelementosis of fluorine and iodine]. *Molodyy vchenyy – Young Scientist*, 5, 164-166 [in Ukrainian].
7. Klitynska, O.V., Stishkovskyy, A.V., & Hasyuk, N.V. (2019). Otsinka stomatolohichnoho statusu ditey 6–7 rokiv, yaki postiyno prozhyvayut v umovakh bioheokhimichnoho defitsytu ftoru ta yodu [Assessment of the dental status of children aged 6–7 years who constantly live in conditions of biogeochemical deficiency of fluorine and iodine]. *Ukrayina. Zdorovya natsiyi – Ukraine. Health of the Nation*, 3, 43-50 [in Ukrainian].
8. Kostenko, Ye.Ya., & Melnyk, V.S. (2016). Poshyrenist ta struktura zuboshchelepykh anomalii u ditey Zakarpatskoyi oblasti [Prevalence and structure of maxillofacial anomalies in children of the Zakarpattia region]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod University*, 1(53), 102-105 [in Ukrainian].
9. Kryvenko, L.S., Harhin, V.V., & Nazaryan, R.S. (2017). Morfofunktsionalnyye osobennosti sostoyaniya rotovoy polosti. Sostoyaniye myagkikh tkaney rotovoy polosti pri modelirovanii atopicheskoy patologii [Morphofunctional features of the state of the oral cavity. The state of the soft tissues of the oral cavity in the modeling of atopic pathology]. *Aktualni problemy suchasnoyi patolohichnoyi anatomiyi – Actual problems of modern pathological anatomy: Proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Kyiv [in Russian].
10. Pavlenko, O.V., & Mazur, I.P. (2016). *Stomatolohichna dopomoha v Ukrayini: osnovni pokaznyky diyalnosti za 2008–2018 roky [Dental care in Ukraine: main activity indicators for 2008–2018]*. Podium [in Ukrainian].
11. Pishkovtsi, A.-M.M. (2021). Kharakterystyka determinant formuvannya stomatolohichnoho zdorovya dytyachoho naselennya hirskoyi heohrafichnoyi zony Zakarpattya [Characterization of the determinants of the formation of dental health of the children population of the mountainous geographical zone of Transcarpathia]. *Materials of the 75th final scientific conference for the teaching staff 24 of Uzhhorod National University Medical Faculty No. 2*. (pp. 10-14) [in Ukrainian].
12. Povoroznyuk, V.V., Zadorozhna, I.V., & Pavlyuk, T.D. (2011). Strukturno-funktsionalnyy stan zubiv i parodonta u ditey, shcho prozhyvayut u riznykh rehionakh Ukrayiny [Structural and functional condition of teeth and periodontium in children living in different regions of Ukraine]. *Visnyk stomatolohiyi – Bulletin of Dentistry*, 4, 105-106 [in Ukrainian].
13. Zakon Ukrayiny Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo udoskonalennya nadannya medychnoyi dopomohy vid 2022 r. № 2347-IX [Law of Ukraine On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Improving the Provision of Medical Assistance dated 2022 No. 2347-IX] [in Ukrainian].
14. Smolyar, N.I., & Chukhray, N.L. (2012). Otsinka vyznachennya stupenyu aktyvnosti kariyesu zubiv u ditey shkil'noho viku, yak odnoho iz pokaznykiv sanatsiyi [Assessment of determining the degree of dental caries activity in school-age children as one of the indicators of remediation]. *Visnyk stomatolohiyi – Bulletin of Dentistry*, 4, 97-100 [in Ukrainian].
15. Smolyar, N.I., Bezvushko, Ye.V., & Chukhray, N.L. (2009). Stomatologicheskoye zdorovye detey, problemy, perspektivy [Dental health of children, problems, prospects]. *Materialy 3 Pan-Yevropeyskogo stomatologicheskogo kongressa – Materials of the 3rd Pan-European Dental Congress*. Kyev [in Russian].
16. Chukhray, N.L., & Leshchuk, S.Ye. (2019). Otsinka stanu tverdikh tkanyn zubiv u ditey z bronkhial'noyu astmoyu v svitli novoho indeksu VOOZ–Significant Index of Caries [Assessment of the state of hard dental tissues in children with bronchial asthma in the light of the new WHO index – Significant Index of Caries]. *Visnyk stomatolohiyi – Journal of Dentistry*, 107(2), 54-57 [in Ukrainian].
17. Klitynska, O.V., Kostenko, Y., Mukhina, Y.A., Vasko, A.A., & Layosh, N.V. (2016). Efficiency estimation of using phased program of caries prevention in children domiciled in Transcarpathian region. *Acta stomatologica Naissi*, 32(74), 1635-1649.
18. Kovalová, E., Eliašová, A., Jordan, D., & Lenzová, L. (2008). Následky parafunkcií zubov u jedinců z doby bronzové. *Dental Care*, 23-26.

FEATURES OF THE ORGANIZATION OF DENTAL ASSISTANCE FOR THE CHILDREN OF THE MOUNTAIN GEOGRAPHICAL AREA*I. A. Holovanova¹, Yu. O. Mochalov²*¹Poltava State Medical University, Poltava, Ukraine²Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine

Purpose: to investigate and analyze the peculiarities of the organization of dental care for children in the mountainous geographical area of residence.

Materials and Methods. Bibliosemantic method, medical-statistical method, methods of structural-logical analysis and generalization were used. The materials of the research were the data of industry statistical reporting for the Zakarpattia region and scientific information sources on the topic of the research.

Results. The negative determinants of the formation of dental health of children in the mountainous geographical area are the natural deficiency of fluorine and iodine, their unbalanced nutrition, the low level of sanitary culture and commitment of parents to the prevention of dental diseases, the low level of accessibility to children's dentists and the insufficient level of accessibility to the necessary range of tools hygienic care of the oral cavity in children. At the same time, comprehensive dental care for children in the mountainous geographical area of residence is not a priority for the health care system in the conditions of its reform.

Conclusion. In the conditions of reforming the health care system of Ukraine during the formation of territorial communities, taking into account the peculiarities of the determinants of ensuring the dental health of the children's population, it is necessary to consolidate the actions of all interested parties with the adoption of territorial target programs for preserving and strengthening the dental health of children.

KEY WORDS: children; mountainous geographical area; dental health; dental care, prevention; features; territorial communities; health care reform.

Рукопис надійшов до редакції 26.10.2022 р.

Відомості про авторів:

Голованова Ірина Анатоліївна – докторка медичних наук, професорка, завідувачка кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, організації та економіки охорони здоров'я з лікарською трудовою експертизою Державного вищого навчального закладу «Полтавський державний медичний університет».

Мочалов Юрій Олександрович – доктор медичних наук, професор, професор кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».